GEMEENTE HEERENVEEN

Aanwijzing gemeentelijk monument

gebouwd erfgoed

Inhoud

Kaart gebiedsindeling gemeente Heerenveen

Gebiedsbeschrijving gebied 7 Groen wonen

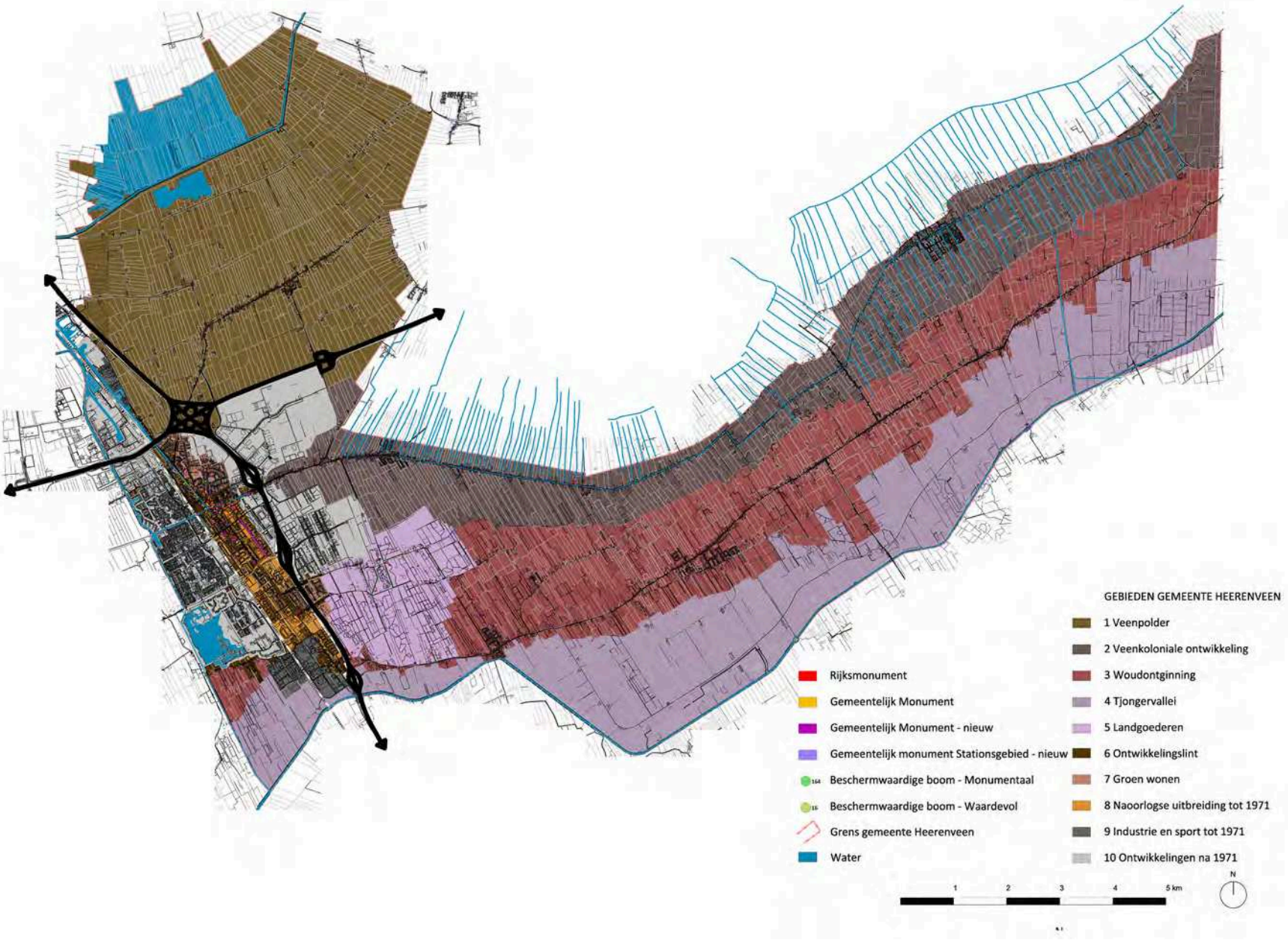
Beschrijving van het gemeentelijk monument

Situatie tekening perceel

Verklarende woordenlijst

Erfgoedverordening 2010 (wijziging vastgesteld 9 december 2013)

2.3.1 Gebiedsindeling

2.3.8 Gebied 7 Groen wonen

Monument C. van Maasdijk.

7 GROEN WONEN

- Rijksmonument
- Gemeentelijk Monument
- Gemeentelijk Monument - nieuw
- Gemeentelijk monument Stationsgebied - nieuw
- 164 Beschermwaardige boom - Monumentaal
- 16 Beschermwaardige boom - Waardevol
- Grens gemeente Heerenveen
- Water

0.5 1 km

N

Bestaande monumenten en monumentale bomen

Beeldbepalend Pand

Nr	Adres	Plaats	Status	Gebouwtype
BBP 19	Asterstraat 5	Heerenveen	RP 4	Woning
BBP 20	Asterstraat 7	Heerenveen	RP 4	Woning
BBP 21	Asterstraat 9	Heerenveen	RP 4	Woning
BBP 22	Asterstraat 11	Heerenveen	RP 4	Woning
BBP 51	Eikenlaan 22	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 109	Jacob Hepkemastraat 7	Heerenveen	KP 7	Woning
BBP 110	Jacob Hepkemastraat 9	Heerenveen	KP 7	Woning
BBP 111	Jacob Hepkemastraat 11	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 112	Jacob Hepkemastraat 13	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 113	Jacob Hepkemastraat 15	Heerenveen	KP 6	Woning
BBP 114	Jacob Hepkemastraat 17	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 115	Jacob Hepkemastraat 19	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 116	Jacob Hepkemastraat 41	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 117	Jacob Hepkemastraat 43	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 118	Jacob Hepkemastraat 45	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 119	Jacob Hepkemastraat 47	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 145	J.H. Kruisstraat t.o. 9	Heerenveen	MP (2)	Bank
BBP 146	J.H. Kruisstraat 15	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 153	Van Maasdijkstraat 3	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 154	Van Maasdijkstraat 4	Heerenveen	KP 6	Kantoor
BBP 155	Van Maasdijkstraat 5	Heerenveen	KP 6	Woning
BBP 156	Van Maasdijkstraat 6	Heerenveen	KP 6	Woning
BBP 157	Van Maasdijkstraat 8	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 158	Van Maasdijkstraat 9	Heerenveen	KP 6	Woning
BBP 159	Van Maasdijkstraat 10	Heerenveen	KP 6	Woning
BBP 160	Van Maasdijkstraat 12	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 161	Van Maasdijkstraat 18	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 162	Van Maasdijkstraat 24	Heerenveen	MP 11	Woning
BBP 163	Van Maasdijkstraat 26	Heerenveen	MP 11	Woning
BBP 164	Van Maasdijkstraat 41	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 165	Van Maasdijkstraat 42	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 166	Van Maasdijkstraat 44	Heerenveen	RP 5	Woning
BBP 235	Thialfweg 17	Heerenveen	MP 10	School
BBP 236	Thialfweg 43	Heerenveen	MP 14	Woning
BBP 237	Thialfweg 46	Heerenveen	KP 7	Woning
BBP 238	Thialfweg t.o. 46	Heerenveen	MP (2)	Gedenkteken
BBP 239	Thialfweg t.o. 46	Heerenveen	MP (2)	Verzetsmonument

BBP 258	Zonnebloemstraat 64	Heerenveen	KP 8	Woning
BBP 3	Lollius Ademalaan t.o. 39	Oranjewoud	MP(1)	Begraafplaats

Rijksmonument

Nr	Adres	Plaats	Gebouwtype
RM 18	Van Maasdijkstraat 17	Heerenveen	Woning
RM 24	K.R. Poststraat 7	Heerenveen	Woning en pakhuis
RM 28	Tjepkemastraat	Heerenveen	Korenmolen

Monumentale bomen

Nr	Adres	Plaats	Boomsoort	Aantal
70	Thialfweg - Buitenbaan kruising	Heerenveen	Amerikaanse eik (Quercus rubra)	2
71	Thialfweg - Buitenbaan kruising	Heerenveen	Beuk (Fagus sylvatica)	1
72	Thialfweg - Buitenbaan kruising	Heerenveen	Zomereik (Quercus robur)	16
73	Thialfweg 43	Heerenveen	Plataan (Platanus x acerifolia)	1
108	Koningin Julianaweg 73	Oranjewoud	Paardenkastanje (Aesculus hippocastanum)	1
109	Koningin Julianaweg 73	Oranjewoud	Plataan (Platanus x acerifolia)	1
110	Koningin Julianaweg 73	Oranjewoud	Trompetboom (Catalpa bignonioides)	1
111	Koningin Julianaweg 73	Oranjewoud	Linde (Tilia europaea)	2
112	Koningin Julianaweg 73	Oranjewoud	Linde (Tilia europaea)	13
113	Koningin Julianaweg 73	Oranjewoud	Californische cypris (Chamaecyparis lawsoniana)	5
114	Koningin Julianaweg 75	Oranjewoud	Treurbeuk (Fagus sylvatica ‘Pendula’)	1
130	Prins Bernhardweg	Oranjewoud	Zomereik (Quercus robur)	84 (deels in gebied 5, 6 en 7)
131	Prins Bernhardweg 4	Oranjewoud	Bruine beuk (Fagus sylvatica ‘Purpurea’)	1

Gebiedstypering

Gebied 7 bestaat uit twee geografisch gescheiden gebieden: een noordelijk gebied achter de ontwikkelingslinten in de bocht van de rijkswegen A7 en A32 en een zuidelijk gebied ten oosten van het ontwikkelingslint Tolhuisweg en tussen de verbindingswegen met Oranjewoud.

Het noordelijk gebied was tot in de Tweede Wereldoorlog een nagenoeg onbebouwd weidegebied en voorpost naar het buitengebied van de plaats Heerenveen. Uitzondering in het open landschap was het Hepkema's Bos. Het groene landschap nabij de historische kern werd toen gebruikt voor perifere functies: een ijsbaan (sinds 1892), een sportpark (sinds eind jaren twintig van de twintigste eeuw) en een ziekenhuis (sinds eind jaren twintig op de huidige locatie aan de zuidkant van de Thialfweg).
In de jaren dertig werd, volgens een uitbreidingsplan uit 1931, de eerste planmatige woonwijk van Heerenveen aangelegd. Ter weerszijden van de Van Maasdijkstraat (oa Leliestraat, Tjepkemastraat) verrees een buurtje met een tuindorpkarakter: grote, vrijstaande of dubbele, woonhuizen aan brede straten met hier en daar een klein plantsoen (einde Jacob Hepkemastraat).
De belangrijkste naoorlogse ontwikkeling was de aanleg van de rijkswegen 7 en 32 in de eerste helft van de jaren vijftig. (Oorspronkelijk lag de A32 op de grens van gebied 7 en pas sinds de jaren negentig volgt de rijksweg het oostelijker huidige tracé). Hiermee tekende zich een scherpe grens af tussen de plaats Heerenveen en het buitengebied. Het nieuw begrensde gebied werd steeds dichter bebouwd, met voornamelijk woningen: enkele straten met rijenwoningen rond de Kolklaan, woonblokken aan weerzijden van de K.R. Poststraat, maar vooral een hele nieuwe wijk in de bocht van de Zonnebloemstraat.
Vanaf de jaren zestig werd gebouwd aan nieuwe stedelijke voorzieningen in het gebied: in het noordelijkste deel van het gebied, nabij de rijkswegen, verrezen een bescheiden industriestrook, een motel en een rijksscholengemeenschap. Gelijktijdig bleef het ziekenhuis tot in de jaren negentig uitbreiden tot een omvangrijk regionaal zorgcentrum.
Een volgende ingrijpende ruimtelijke verandering was de verplaatsing van het sportpark naar een zuidelijker locatie in Heerenveen in de jaren negentig. Op het vrijgekomen terrein verrees vervolgens een villawijk rond het noordelijke deel van de Kastanjelaan en een complex van het GGZ rond het zuidelijk deel van de Kastanjelaan.
Het noordelijk gebied heeft geen dominante structuur als drager voor het hele gebied, maar wel enkele ruimtelijke eenheden met een dragende functie: de Kastanjelaan, de Hepkema-bosjes, Zonnebloemstraat en de K.R. Poststraat.

Het zuidelijk gebied ligt tussen de twee historische verbindingen met Oranjewoud: de Koningin Julianaweg/ Prins Bernardweg, een weg op een voormalige leidijk aangelegd in het midden van de negentiende eeuw als kering tussen de moerassen, en de Koningin Wilhelminaweg, die al op een kaart uit 1680 herkenbaar is. Aan deze linten werd al vroeg gebouwd, maar het gebied erachter, dat tot gebied 7 behoort, bleef nagenoeg onbebouwd tot aan de Tweede Wereldoorlog. Uitzondering waren de Lollius Ademalaan en Brouwerslaan, die in de jaren dertig werden bebouwd met woningen.
Grote ruimtelijke ingrepen na de oorlog bepalen nog steeds het karakter van het gebied. De meest ingrijpende verandering is de aanleg van de Rijksweg A32, die de Tolhuisweg als doorgaande route tussen Zwolle en Leeuwarden verving. Deze weg verdeelt het zuidelijk deel van gebied 7 onverbiddelijk in twee zelfstandige gebieden. De andere ingrepen zijn aan de oostkant van de rijksweg de aanleg van het bungalowpark Woudzoom in de jaren zestig en aan de westkant van de snelweg de aanleg van Appelhof, een woonbuurt uit de tweede helft van de jaren zestig.
Net als het noordelijk deel heeft het zuidelijk deel van gebied 7 geen dominante drager voor het hele gebied, maar wel enkele secundaire dragers. Deze lopen allen evenwijdig aan de Tolhuisweg, het historische ontwikkelingslint: Brouwerslaan, Altenalaan en Lollius Ademalaan.

Stedenbouwkundige en landschappelijke beeldkenmerken

Vanwege het ontbreken van dominante dragers of ruimtelijke structuren is gebied 7 een divers gebied betreft ruimtelijke beeldkenmerken op zowel stedenbouwkundige als architectonische schaal.
De verschillen wat betreft functie, bouwperiode, verkaveling en korrelgrootte zijn groot.
In het noordelijk en zuidelijk gebied zijn

Het noordelijk deel van gebied 7 was in 1931 nog nagenoeg onbebouwd. Op de voorgrond het spoor, in het midden het ziekenhuis. [Oud-Heerenveen vanuit de lucht]

In 1951 is de Bloemenbuurt in aanbouw. [Oud-Heerenveen vanuit de lucht]

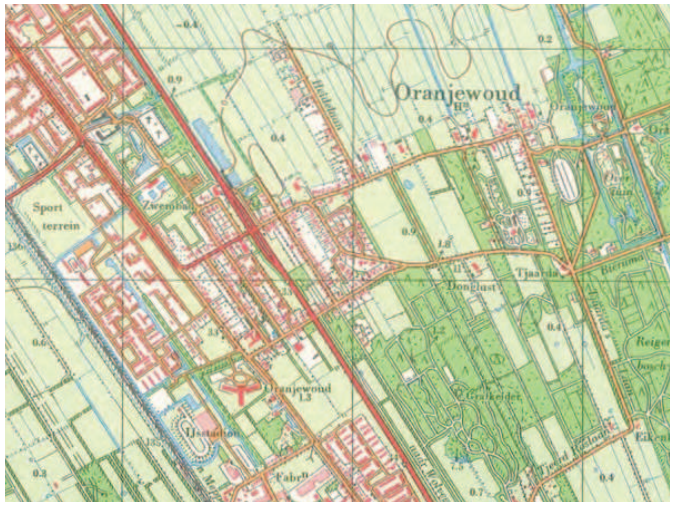
De rotonde als knooppunt tussen de rijkswegen A32 en A7 in 1963. Tussen de A32 en Schans zijn de Hepkema-bosjes en de sportvelden zichtbaar. [Oud-Heerenveen vanuit de lucht]

Bestemmingsplan Noord I, door Kuiper, Gouwetor en De Ranitz, 1959. De belangrijkste bestemming is groen: sportvelden en Hepkema-bosjes. In rood bijzondere bebouwing (school). [Archief KC]

Het zuidelijk deel van gebied 7 was in 1930 nog nagenoeg onbebouwd. Alleen lintbebouwing aan de historische wegen (onderdeel gebied 6). [Grote Historische Atlas 1926-1934, Friesland]

Het zuidelijk deel in 1971, na de naoorlogse ingrepen als de aanleg van de rijksweg, van het bungalowpark Woudzoom en van de woonbuurt Appelhof. [Gemeente Heerenveen]

respectievelijk drie sferen en twee sferen te onderscheiden met eigen beeldkenmerken op zowel stedenbouwkundig en landschappelijk als architectonisch niveau.

1. Noord: Rand met grote bouwvolumes

Tussen de rijksweg A7 en de woonbebouwing in gebied 7 ligt een 'grijze buffer': een buffer met grote bouwvolumes. De grens van deze buffer met de woonbebouwing is de de K.J. Visserstraat, Uhlweg en Lyceumstraat.

Stedenbouwkundige en landschappelijke kenmerken
De algemene stedenbouwkundige beeldkenmerken van het gebied tussen de rijksweg A7 en de woonbebouwing:

- Verkaveling kenmerkend voor naoorlogse industrieterreinen: rationeel stratenpatroon met als gewenst resultaat zo groot en efficiënt mogelijk in te richten kavels.
- Vormgeving van de straten is gericht op gebruik van de auto en niet door langzaam verkeer.

Kenmerken bebouwingsbeeld
De algemene beeldkenmerken van de bebouwing tussen de rijksweg A7 en de woonbebouwing:

- Grote vrijstaande bouwvolumes van slechts enkele bouwlagen, soms samengestelde bouwvolumes.
- De bebouwing heeft weinig relatie met het onbebouwde en groene deel van het kavel.
- De bebouwing heeft geen duidelijk oriëntatie op of de rijkswegen, op de achterliggende woonbebouwing of op de Schans als uitvalsweg.
- Voornaamste bouwperiode is de tweede helft van de twintigste eeuw, met het zwaartepunt in de jaren zestig. Het hotel en de school werden in de jaren zestig gebouwd.
- Toepassing van moderne materialen die gangbaar zijn voor industriële bebouwing uit de naoorlogse bouwperiode.

Uitzonderingen

- De bebouwing van de middelbare school staat wel in relatie tot de groene ruimte eromheen. Het sportveld achter de school fungeert als overgang tussen de 'grijze buffer' naar de 'groene buffer' aan de rijksweg A32.
- Het hotel aan de Schans oriënteert zich in beperkte mate op de Schans.

2. Noord: Groene rand

Tussen de rijksweg A32 en de woonbebouwing in gebied 7 ligt een 'groene buffer': een buffer met omvangrijke groengebieden. De grens van deze buffer met de woonbebouwing is de westrand van de Hepkema-bosjes, Buitenbaan, Van Beyma thoe Kingmaweg en Pastorielaan. Onderdelen in dit gebied zijn de Hekpema-bosjes, het terrein van de tennisvereniging, de voormalige ijsbaan Thialf, een school met sportvelden en het voormalige tracé van de rijksweg.
De groene buffer is geen product van een stedenbouwkundig plan, maar is het laatste restant van het oorspronkelijke onbebouwde weidegebied dat door stedenbouwkundige ingrepen begrensd en verkleind werd.

Stedenbouwkundige en landschappelijke kenmerken
De algemene landschappelijke beeldkenmerken van het gebied tussen de rijksweg A32 en de woonbebouwing:

- Verdeling van het gebied in rechthoekige velden door bomenlanen en bospercelen.
- Deze rechthoekige velden hebben een open karakter door de begroeiing met laag gras, waarvan sommigen functioneren als sportveld.

Markante landschappelijke elementen

- Hepkema-bosjrd, een rechthoekig en omvangrijk bosperceel met een historische betekenis.
- Voormalig rijkswegtracé als lijnvormig element in het landschap herinnert aan de eerste rijksweg van Zwolle naar Leeuwarden.

Kenmerken bebouwingsbeeld
In dit gebied staat slechts zeer weinig bebouwing. Aanwezige bebouwing: complex van schoolbebouwing, parkeergebouw van het ziekenhuis en gebouwtjes bij de sportvelden (tennis en school). Hiervan zijn geen algemene beeldkenmerken te geven.

3. Noord:Woonbebouwing

Het gebied tussen grens met gebied 6 en de grijze en groene buffer heeft hoofdzakelijk een woonfunctie.

Rand met grote bouwvolumes
Het hotel vlak bij de rijksweg, één van de grote bouwvolumes in de grijze buffer aan de noordkant van gebied 7.

Rand met grote bouwvolumes
Industriële bebouwing in de grijze buffer aan de noordkant van gebied 7.

Rand met grote bouwvolumes
Industriële bebouwing in de grijze buffer aan de noordkant van gebied 7.

Groene rand
Markante elementen in de groene rand: Hepkema-bosjes (dicht bosperceel), sportvelden en het voormalige rijkswegtracé. [Google Maps]

Woonbebouwing
Op de voorgrond het ziekenhuis, op de achtergrond wordt het voormalige sportpark herontwikkeld tot woongebied, 1997. [Tresoar]

Woonbebouwing
Uitzondering in het woongebied: ziekenhuis De Tjongerschans aan de Thialfweg. [Wikipedia]

Uitzondering hierop is het terrein van het ziekenhuis aan de Thialfweg en het terrein van de GGZ aan de Kastanjelaan.
Het gebied is op te delen in verschillende eenheden met woningbouw die overeenkomt wat betreft verkaveling en architectuur, daarom is voor het derde gebied gekozen om de stedenbouwkundige beeldkenmerken te beschrijven samen met de kenmerken van het bebouwingsbeeld.

Omgeving Van Maasdijkstraat, omgeving J.H.Kruisstraat
Stedenbouwkundige beeldkenmerken
De algemene stedenbouwkundige beeldkenmerken van de kleinschalige planmatige uitbreiding in laatste decennia voor de Tweede Wereldoorlog achter het historische lint: Van Maasdijkstraat en omgeving, J.H. Kruisstraat en omgeving.

- Vooroorlogse stedenbouwkundige uitgangspunten
- Raster van straten, hoofdzakelijk lange straten met zichtlijnen, afgewisseld met geknikte woonstraten.
- Nauwelijks groene openbare ruimte
- Straatprofiel: rijweg met klinkers met aan weerszijden een trottoir met boombeplanting, voortuin en bebouwing.

Kenmerken bebouwingsbeeld
Algemene beeldkenmerken van de kleinschalige planmatige uitbreiding in laatste decennia voor de Tweede Wereldoorlog ten oosten van de Fok:

- Hoofdzakelijk planmatige uitbreiding volgens vooroorlogse stedenbouwkundige uitgangspunten: regelmatig stratenpatroon met lange zichtlijnen, geknikte woonstraten.
- Pandsgewijze en vrijstaande woonbebouwing op ruime kavels.
- Voortuinen tussen openbare weg en bebouwing, met ongeveer gelijke diepte.
- Grote architectonische samenhang door korte bouwperiode (ongeveer 1925-1940).
- Toepassing van traditionele bouwmaterialen: baksteen, houten kozijnen, keramische dakpannen.

Kolklaan en omgeving
Stedenbouwkundige beeldkenmerken

- Planmatige uitbreiding in de vroeg naoorlogse periode.
- Vroeg naoorlogse stedenbouwkundige uitgangspunten: strokenverkaveling met rechte en evenwijdige straten, bebouwd met woonblokken van gemiddeld zes geschakelde laagbouwwoningen met voor- en achtertuin.
- Belangrijkste straat (Kolklaan) heeft breed profiel met veel ruimte voor een rijweg, trottoir en groen: bomen en gazons.
- Weinig openbare groene ruimte vanwege groene centrale as (Kolklaan) en nabijheid groene buffer.
- Achtertuinen bereikbaar via achterpaden.

Kenmerken bebouwingsbeeld

- Vroeg naoorlogse architectonische vormentaal:
- Bouwblokken van geschakelde woningen. Bouwblokken hebben gelijke rooilijnen.

Kastanjelaan en omgeving
Stedenbouwkundige beeldkenmerken

- Planmatige herontwikkeling op het terrein van het voormalige sportpark, in de jaren negentig van de twintigste eeuw.
- Kastanjelaan is hoofdas, monumentaal vormgegeven met groenstrook en dubbele bomenrij. Dwars op de hoofdas secundaire zijstraten, waarvan de verbindingsweg met de Schans ook een dubbele bomenrij heeft.
- Secundaire zijstraten hebben breed profiel van rijweg met aan weerszijden trottoir met boombeplanting, voortuin en bebouwing.
- Voortuinen tussen openbare weg en bebouwing, met ongeveer gelijke diepte.
- Weinig openbare groene ruimte vanwege groene centrale as (Kastanjelaan) en nabijheid groene buffer.

Kenmerken bebouwingsbeeld

- Pandsgewijze en vrijstaande woonbebouwing op ruime en groene kavels.
- Grote architectonische samenhang door korte bouwperiode (jaren negentig).
- Toepassing van traditionele bouwmaterialen: baksteen, keramische dakpannen.
- Gelijkvormige bouwvolumes: een of twee bouwlagen met een schuine kap.

Buitenbaan en Van Beyma thoe Kingmaweg
Stedenbouwkundige beeldkenmerken

- De Buitenbaan is aangelegd in de naoorlogse periode, met de volgende kenmerken: pandsgewijze en vrijstaande woonbebouwing op groene kavels.
- Voortuinen tussen openbare weg en bebouwing,

Van Maasdijkstraat en omgeving
Uitbreidingsplan omgeving Van Maasdijkstraat, 1931. [Tresoar]

Van Maasdijkstraat en omgeving
Vrijstaande woningbouw voor middenstanders in de Van Maasdijkstraat.

Van Maasdijkstraat en omgeving
Aanhechting van uitbreidingsplan voor Van Maasdijkstraat en omgeving op het historisch gegroeide weefsel direct achter de Fok (Tjepkemalaan).

Van Maasdijkstraat en omgeving
Vroege vooroorlogse planmatige uitbreiding in de Woltmanstraat.

J.H. Kruisstraat en omgeving
Planmatige uitbreiding volgens een uitbreidingsplan van K.R. Post, midden jaren twintig. Plantsoen op kruising J.H. Kruisstraat en Lindenlaan, met bank ter nagedachtenis aan K.R. Post.

J.H. Kruisstraat en omgeving
Geknikte woonstraat in woonwijk achter de Schans (Eikenlaan).

met ongeveer gelijke diepte.

Kenmerken bebouwingsbeeld
- Gelijkvormige bouwvolumes: een of twee bouwlagen met een schuine kap.
- Toepassing van traditionele bouwmaterialen: baksteen, keramische dakpannen.

Bloemenbuurt
Stedenbouwkundige beeldkenmerken
- Stedenbouwkundige uitgangspunten kenmerkend voor de wederopbouwperiode: belangrijke rol voor groen, openbare voorzieningen in de wijk (school) en diversiteit in woningtypen.
- Stedenbouwkundige dragers zijn de Zonnebloemstraat, Rozenstraat en Anjelierstraat. Breed profiel met veel ruimte voor groen: bomen en gazons.
- Dominante aanwezigheid van groene openbare ruimte: sportveld tussen Rozenstraat en Cyclamenstraat, grasveld in het bouwblok tussen Geraniumstraat en Azaleastraat.
- Bouweenheid (vrijstaande woning, dubbele woning of bouwblok) altijd op een ruim groen kavel met voortuinen als overgang naar de openbare weg.

Kenmerken bebouwingsbeeld
- Per straat een woningtype: vrijstaande woningen, dubbele woningen of bouwblokken met enkele woningen per straat.
- Vormentaal kenmerkend voor de wederopbouw: metselwerk, schuine kappen.
- Geringe bouwhoogte van maximaal twee bouwlagen met een kapverdieping.

K.R. Poststraat
Stedenbouwkundige beeldkenmerken
- De weg heeft een breed profiel met ruimte voor snel- en langzaamverkeer: rijweg, fietspad en trottoir.
- Homogene bebouwing aan weerszijden van de weg, met een verspringende rooilijn ter hoogte van het kruispunt met de Nieuwstraat.

Kenmerken bebouwingsbeeld
- Identieke bouwblokken van enkele geschakelde woningen.
- Geringe bouwhoogte: twee bouwlagen met een kap.
- Vormentaal kenmerkend voor de wederopbouw: metselwerk, schuine kappen.

Uitzonderingen
Enkele gebieden zijn niet ingevuld met een samenhangend stedenbouwkundig plan of met bebouwing van gelijke functie, bouwperiode, vormentaal of korrelgrootte. Vaak zijn dit gebieden achter de ontwikkelingslinten of tussen twee niet aaneengesloten stedenbouwkundige plannen. Voor deze gebieden zijn geen algemene stedenbouwkundige beeldkenmerken of kenmerken van het bebouwingsbeeld te geven:
- Ekke de Haanstraat en omgeving
- Pastorielaan
- Nieuwstraat en omgeving

4. Zuid: Lintbebouwing aan secundaire dragers

De bebouwing aan de secundaire dragers evenwijdig aan het historische ontwikkelingslint heeft hoofdzakelijk een woonfunctie. Deze dragers zijn de Brouwerslaan, Altenalaan en Lollius Ademalaan.

Stedenbouwkundige en landschappelijke kenmerken
De algemene stedenbouwkundige beeldkenmerken van het gebied aan de secundaire dragers:
- Bebouwing aan beide zijden van de drager.
- Profiel van een woonstraat: verharde rijweg, voortuinen en bebouwing.
- Voortuinen tussen openbare weg en bebouwing, met ongeveer gelijke diepte.

Kenmerken bebouwingsbeeld
De algemene beeldkenmerken van de bebouwing aan de secundaire dragers:
- Hoofdzakelijk pandsgewijze en vrijstaande woonbebouwing op ruime en groene kavels.
- Voortuinen tussen openbare weg en bebouwing, met ongeveer gelijke diepte. Vaak staat de nok loodrecht op de rooilijn.
- Georiënteerd op de dragers: Brouwerslaan, Altenalaan en Lollius Ademalaan.
- Voornaamste bouwperiode van deze bebouwing is de jaren dertig van de twintigste eeuw voor de Brouwerslaan en Lollius Ademalaan en de jaren vijftig en zestig voor de Altenalaan.
- Toepassing van traditionele bouwmaterialen: baksteen, houten kozijnen, keramische dakpannen.

Kolklaan en omgeving
Woonstraat in de kleinschalige, planmatige en vroeg naoorlogse woonwijk tussen Schans en Leeuwarderstraatweg.

Kolklaan en omgeving
Rijenwoningen aan rand van de woonbuurt Kolklaan en omgeving.

Kastanjelaan en omgeving
Pandsgewijze en vrijstaande woningen op ruime kavels, gebouwd in de jaren negentig.

Bloemenbuurt
Anjelierstraat, woonstraat met breed en groen profiel: rijweg, groene bermen, trottoir, voortuin en bebouwing.

Bloemenbuurt
Openbare groene ruimte binnen een bouwblok. De achtertuinen grenzen aan dit grasveld. Gezien vanuit de Rozenstraat.

Bloemenbuurt
Belangrijke rol voor openbaar groen in deze naoorlogse woonwijk: sportveld tussen Rozenstraat en Cyclamenstraat.

5. Zuid: Bungalowpark Woudzoom

In de jaren zestig is ten oosten van de Lollius Ademalaan een bungalowpark als een stedenbouwkundig geheel ontworpen en aangelegd. De belangrijkste weg door de buurt is de Koningin Julianaweg, die de beide historische verbindingen met Oranjewoud onderling verbindt.

Stedenbouwkundige en landschappelijke kenmerken

De algemene stedenbouwkundige beeldkenmerken van het bungalowpark Woudzoom:

- Naoorlogse villawijk met ruime en groene opzet, ontworpen als een samenhangend geheel tussen duidelijke grenzen: Prins Bernardweg, achtergrens Lollius Ademalaan, achtergrens Koningin Wilhelminalaan en een bosstrook tussen de Prins Bernardweg en Koningin Wilhelminaweg.
- Koningin Julianaweg als ruimtelijke drager binnen deze buurt. Profiel van een hoofdas: rijweg, groene bermen, trottoir, voortuinen en bebouwing.
- Aan de hoofdas secundaire straten als een circuit: Prinses Beatrixlaan en Prinses Irenelaan. Profiel van een woonstraat: rijweg, voortuinen en bebouwing.

Kenmerken bebouwingsbeeld

De algemene beeldkenmerken van de bebouwing in het bungalowpark Woudzoom:

- Pandsgewijze en vrijstaande woonbebouwing op zeer ruime en groene kavels.
- Diepe voortuinen tussen openbare weg en bebouwing, met ongeveer gelijke diepte, geven de buurt een groen karakter.
- Grote verscheidenheid aan compositie van bouwvolumes en kappen.
- Voornaamste bouwperiode van deze bebouwing is de jaren zestig.

Bloemenbuurt
Kenmerkend voor deze naoorlogse woonwijk is de verscheidenheid aan woningtypes. Hier etagewoningen aan de Zonnebloemstraat.

K.R. Poststraat
Hoofdverkeersader in de kern Heerenveen met een breed profiel en gelijkvormige bouwblokken.

Woudzoom
Als stedenbouwkundig geheel ontworpen en aangelegde villawijk uit de jaren zestig.

Algemene gegevens

Gebied	7
Monumenten ID	227
Naam	
Adres	Van Helomalaan 2
Plaats	Heerenveen
Gemeente	Heerenveen
Kadastraal nummer	TLB00-A-11297
Architect	Dienst Gemeentewerken Heerenveen
Bouwjaar	1954
Functie_oorspronkelijk	school
Functie_huidig	geen
Monumentenstatus	Gemeentelijk monument
Datum aanwijzing	03-06-2019
MIP-code	

Objectbeschrijving

Geschiedenis

In 1954 werd een vergunning aangevraagd voor een b.l.o.-school (buitengewoon lager onderwijs). Het ontwerp kwam van de plaatselijke Dienst Gemeentewerken. In 1965 is de school uitgebreid met een lokaal aan de zuidelijke dwarsarm, een lage noordzuidvleugel en een gymzaal.

Locatie

De Van Helomalaan is aangelegd in 1954 en is de verbinding die ongeveer noord-noordwest tussen de Jacob Hepkemastraat en de Thialfweg loopt, bijna evenwijdig aan de Fok. Het is een gebied dat tussen de historische lintbebouwing van de Fok ligt en het ziekenhuis Tjongerschans aan de Thialfweg en vanaf halverwege de jaren vijftig is ingevuld met enkele vrijstaande panden. De school staat op een groot, groen perceel en is ver van de rooilijn gesitueerd. Hierdoor is er een vrije en groene zone gecreëerd tussen de Thialfweg en Van Helomalaan. Het schoolplein wordt door een lage, gemetselde omheining van het trottoir gescheiden.

Bouwvolume

De school bestaat uit drie geschakelde bouwvolumes met ten westen daarvan een los rechthoekig bouwvolume uit 1965. Gezamenlijk sluiten zij een betegeld schoolplein in. Oostelijk van de school een houten volume die niet onder de monumentenbescherming valt. De volumes hebben begane grond en verdieping onder kap op een rechthoekig grondplan, maar zijn van verschillende hoogtes.

Gevels
Gevels opgetrokken uit bruine baksteen in halfsteens verband. Onder de grote raampartijen metselwerk van gele bakstenen in een gecombineerd verband: twee gestapelde strekken worden afgewisseld door een staande kop. Grote raampartijen worden afgewisseld met kleine, vierkante vensters. Penanten tussen vensteropeningen. In de bouwvolumes bevindt zich een aantal rode deuren.

Vensters en deuren
Grote raampartijen van klaslokalen zijn witte kunststof kozijnen met blauwe binnenramen en deuren en rode panelen. Overige vensters zijn witte houten kozijnen met zowel blauwe als witte binnenramen. In de kopgevels bevinden zich op zolderhoogte per bouwvolume een zeshoekig venster, het raamvlak is door roedes in zes taartpunten verdeeld. Voor de hoofdentree twee gemetselde opstapjes, het portaal wordt geflankeerd door twee brede penanten en afgedekt met een betonnen latei. In de bouwvolumes bevindt zich een aantal rode deuren.

Dak
Zadeldaken bedekt met grijze Opnieuw Verbeterde Holle pannen. Eenvoudige zinken dakgoot.

Kunst/ornamentiek
Afwijkend metselverband onder grote vensteropeningen.

Wijzigingen
Uitbreiding in 1965 van o.a. een leslokaal en gymzaal. Aanbouw bij volumes.

Waardering
Cultuurhistorische waarde
Van waarde als voorbeeld van naoorlogse scholenbouw. Na de oorlog waren scholen belangrijke bouwstenen binnen de wederopbouw: enerzijds om praktische redenen (stagnatie scholenbouw tijdens de oorlog en naoorlogse geboortegolf), anderzijds als middel tot emancipatie en verheffing van het volk. Bijzonder is dat deze school voor buitengewoon lager onderwijs plek gaf aan moeilijk lerende kinderen.

Stedenbouwkundige waarde
De basisschool is een van de eerste bebouwingen binnen de naoorlogse uitbreiding aan de Van Helomalaan en de Thialfweg. De grote, groene vrije ruimte langs de Thialfweg en Van Helomalaan, die ontstaan is door ver van de rooilijn te bouwen, geeft de school een statig aanzicht waardoor de stedenbouwkundige waarde hoog is.

Architectuurhistorische waarde
Het gebouw is representatief voor de toepassing van contemporaine opvattingen over kinderpsychologie, opvoeding en onderwijs in de architectonische vormentaal. Gestreefd werd naar een zekere overzichtelijkheid en een optimale toetreding van licht, lucht en ruimte. Anderzijds is de vormentaal vrij traditioneel door gebruik van hout en baksteen en de toepassing van een zadeldak. Van waarde: samengesteld bouwvolume, geringe bouwhoogte, groot, afgebakend schoolplein, grote vensterpartijen met karakteristieke indeling, vlakken met decoratief metselwerk.

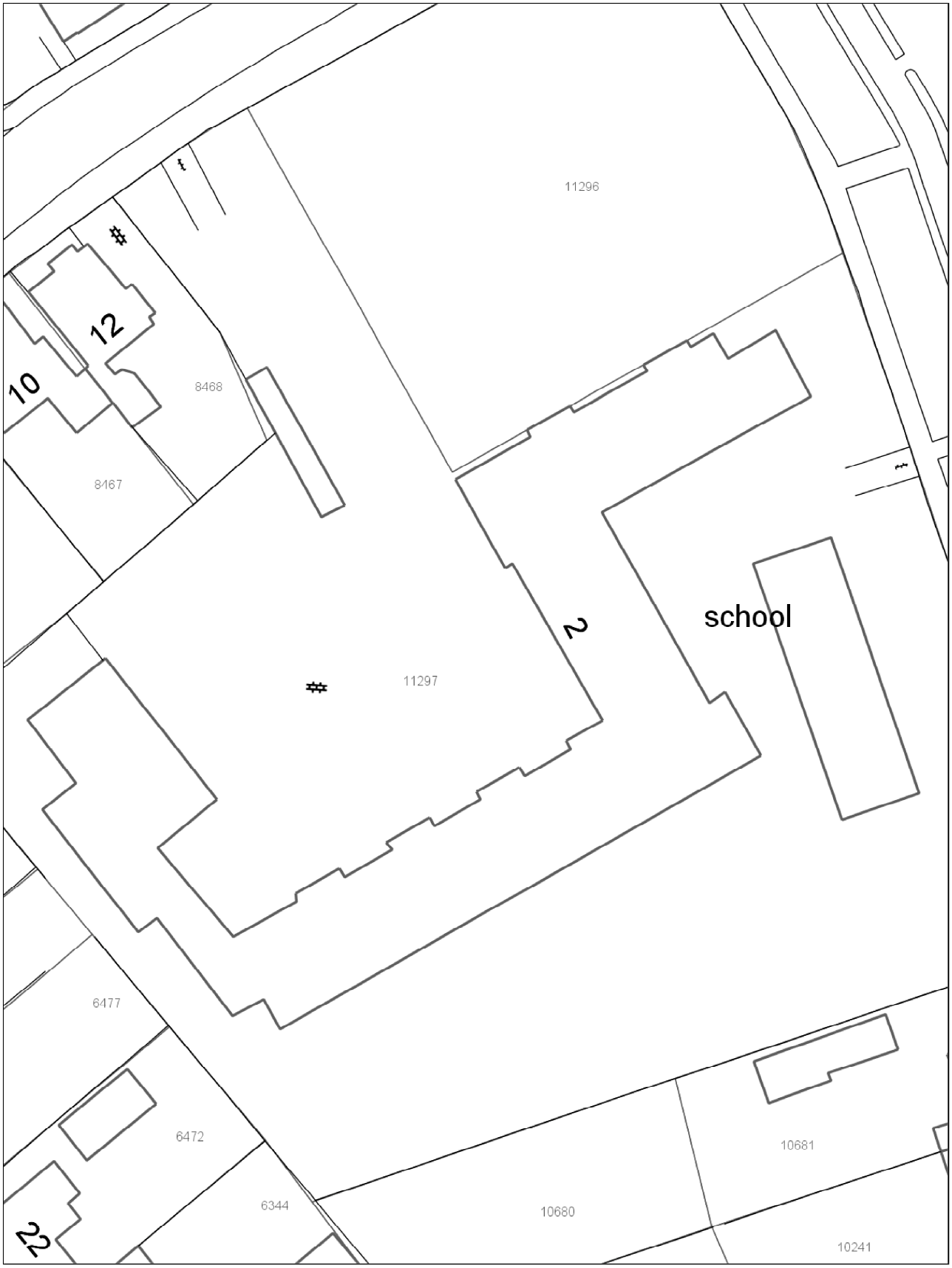
Gaafheid/herkenbaarheid
Architectonische gaafheid is hoog. Bijbouw uit 1965 past goed bij het oorspronkelijke volume, de jongere houten bijbouw echter tast de vrije ligging van de school in het groen en daarmee de stedenbouwkundige gaafheid aan.

Zeldzaamheid
Van bijzondere typologische waarde als voorbeeld van een vroeg-naoorlogs schoolgebouw in Heerenveen.

Monumentale waarden
- de gevels, inclusief de gevelopeningen (kozijnen en ramen) en aangrenzende dakvlakken en de bijbehorende dakgoot die in zwart op de kadastrale situatie is aangegeven
- de schoorsteen
- de dakkapel
- opengewerkte houten dakruiter

Geen monumentale waarden
- het perceel
- de gevels, inclusief de gevelopeningen (kozijnen en ramen) en aangrenzende dakvlakken en de bijbehorende dakgoot die in rood op de kadastrale situatie zijn aangegeven
- houten noodgebouw

GEMEENTE HEERENVEEN

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Schaal 1:500

0 5 10 15m

10 Februari 2015

4.1 Verklarende woordenlijst

Afknotten
Afsnijden van de top van een kap.

Architraaf
Element afkomstig uit de klassieke bouwkunst. Maakt deel uit van een hoofdgestel. Onderste dragende deel van een hoofdgestel, geplaatst tussen de zuilen en de kroonlijst.

Art deco
Zie Bouwstijl.

Art Nouveau/Jugendstil
Zie Bouwstijl.

Attiek
Verhoging van de gevel boven de kroonlijst waarachter in sommige gevallen een gedeelte van het dak schuil

Attiek (bij pand 244)

gaat. In Heerenveen is veelal een gemetselde variant toegepast.

Bakgoot
Een (houten) goot met een bodem en een opstaande rand aan buiten- en binnenkant. De bakgoot wordt ondersteund door houten gootklossen of consoles onder aan het dakschild.

Bovenlicht
Raam boven een voordeur of venster.

Bouwstijl
De beschreven panden in deze erfgoednota zijn globaal onderverdeeld in bouwstijlen om een treffende sfeertypering te kunnen geven. De meeste panden zijn niet gebouwd in een zuivere uitvoering van een bouwstijl, maar in een eenvoudige, afgeleide stijl of ze bevatten enkele, typerende kenmerken van een stijl. Hieronder volgen enkele bouwstijlen die (in afgeleide vorm) zijn toegepast in Heerenveen.

<u>Neoclassicisme (1780-1870)</u>
Bouwstijl gebaseerd op de vormentaal van de architectuur van de klassieke oudheid en veelal toegepast op kerken en representatieve gebouwen zoals stadhuizen. Gebouwen in neoklassieke stijl hebben ondermeer onderdelen van klassieke Griekse en Romeinse tempels zoals een zuilenfront, hoofdgestel en fronton.

<u>Eclecticisme (1850-1910)</u>
Bouwstijl die vele verschillende verschijningsvormen heeft en ontstaat uit een combinatie van verschillende historische stijlen zonder dat naar een eigentijds karakter gestreefd wordt.

<u>Chaletstijl (1870-1910)</u>
Bouwstijl die terugvoert op de Zwitserse chaletbouw. De stijl kenmerkt zich door overstekkende daken die aan de topgevel versierd zijn met sierspanten, fraai gesneden windveren en vakwerk. Ook houten erkers en veranda's kunnen voorkomen. Anders dan echte Zwitserse chalets zijn panden in chaletstijl vaak opgetrokken uit baksteen.

<u>Neorenaissance (1870-1915)</u>
Bouwstijl gebaseerd op de vormentaal van de architectuur uit de Renaissance, voornamelijk teruggrijpend op de variant die in Nederland voorkwam. De bouwkunst van de renaissance (omstreeks tussen 1400-1600) maakte gebruik van de vormentaal uit de klassieke oudheid. In Nederland ontstond de Hollandse renaissancestijl: hier werden decoratieve vormen gecombineerd met de lokale baksteenbouw. Kenmerkend is het gebruik van speklagen, kruiskozijnen, segmentbogen, trapgevels en details verwijzend naar de klassieke oudheid.

<u>Neoromaans (1890-1915)</u>
Bouwstijl gebaseerd op de vormentaal van de

Romaanse bouwkunst, een bouwtrant die rond 1000 ontstond in de landen waar de Romaanse taal werd gesproken. De Romaanse bouwkunst maakte gebruik van elementen uit de Romeinse bouwtraditie. Kenmerkend zijn massieve stenen muren, rondboogvensters en detaillering met lisenen en (rondboog)friezen. De neoromaanse stijl bestaat eveneens uit zware muren, rondbogen en torens.

Rationalisme (1890-1925)
Bouwstijl ontstaan aan het einde van de negentiende eeuw in reactie op de Jugendstil, het eclecticisme en het expressionisme waarbij de denkbeelden van het rationalisme in de filosofie ten grondslag hebben gelegen. Het ontwerp werd niet meer gebaseerd op gevoel (zoals in de Jugendstil en het expressionisme), maar juist op de rede (ratio). Belangrijk was het zichtbaar maken van de constructie zoals de dragende muren, bogen en pijlers. Stilistische kenmerken zijn het gebruik van baksteen, soms natuursteen, en blokken en banden in een contrasterende kleur.

Art Nouveau/Jugendstil (1895-1920)
Internationale sierlijke bouwstijl geïnspireerd door flora en fauna, die niet meer gebaseerd was op stijlen uit het verleden. De gebouwen kenmerken zich onder meer door tegeltableaus met afbeeldingen van bloemen en planten, golvende patronen en grillige motieven of sierlijke lijnenspel en ranke vormentaal, bijvoorbeeld uitgevoerd in ijzerwerk.

Interbellumarchitectuur (1918-1940)
In deze periode waren de toen dominante bouwstijlen van de Amsterdamse School, het expressionisme (1910-1930) en het zakelijke expressionisme omvat. Met name de Amsterdamse School en het expressionisme zijn stijlen die gebaseerd zijn op het uitdrukken van dynamiek en gevoelens van de architect. Kenmerken van de Amsterdamse School en het expressionisme zijn onder meer sculpturaal baksteengebruik en bont kleurgebruik. Het Zakelijk Expressionisme kenmerkt zich meer door geometrische vormen, horizontale accenten, zware overstekkende daken, brede daklijsten, raamkozijnen met breed profiel.

Art deco (1920-1935)
Internationale bouwstijl geïnspireerd door technische en maatschappelijke vernieuwingen met invloeden vanuit Afrikaanse en oosterse kunst. Kenmerkt zich door eenvoudige, geometrische, bijna machinale vormen en rijke decoratie.

Traditionalisme (1900-1940)
Bouwstijl die gebruik maakt van traditionele en authentieke bouwvormen, bouwmethoden en –constructies. Anonieme, ambachtelijke bouwers alsook regionale stijlen vormen de inspiratiebron. De Delftse School (1930-1955) is een beweging die onder het Traditionalisme geschaard wordt en teruggrijpt op traditionele plattelandsbouw. Kenmerkend zijn de sober of gesloten uitgevoerde baksteengevels en de hoge daken.

Overgangsarchitectuur
Ook wel vernieuwingsstijl genoemd. Bouwtrant waarbij niet meer werd voortgeborduurd op de negentiende-eeuwse neostijlen, maar veeleer op Jugendstil, Art Deco en Expressionisme. De mechanische productie van baksteen vanaf het einde van de negentiende eeuw speelde daarin een belangrijke rol: gevels werden gedecoreerd door het toepassen van diverse soorten en kleuren metselwerk in onder meer rollagen, togen en boogvelden.

Chaletstijl
Zie Bouwstijl.

Console
Een uit de muur stekende steen of geprofileerde houten kraagstuk ter ondersteuning van bijvoorbeeld een bakgoot, kroonlijst, balk of balkon. In eenvoudige vorm een gootklos.

Dakschild
Dakvlak van een schuin dak.

Dorpel
Horizontale benedendeel van een houten of stenen raam- of deurkozijn.

Eclecticisme
Zie Bouwstijl.

Fries
Element afkomstig uit de klassieke bouwkunst. Maakt deel uit van een hoofdgestel; is daarin de horizontale band tussen architraaf en kroonlijst.

Friese dakpan
Veelal machinaal vervaardigde dakpannen. Friese platte dakpannen worden gekenmerkt door een plat vlak met aan de zijkanten een bolling. Friese gegolfde dakpannen zijn herkenbaar aan drie, relatief smalle, bollingen die het dakoppervlak een geribbeld karakter geven.

Boven Friese platte pannen (bij pand 241), onder Friese gegolfde pannen (bij pand 244).

Fronton
Driehoekige klassieke bekroning van een gevel, venster of entree.

Gestrekte toog
Een laag van strekken boven een rechte afsluiting van venster of deur. Een gestrekte toog vormt een lichtgebogen lijn aan de bovenzijde.

Getoogde strek
Een laag van strekken in licht gebogen vorm ter afsluiting van een getoogd venster of getoogde deur. Getoogde strekken vormen een rechte lijn aan de bovenzijde.

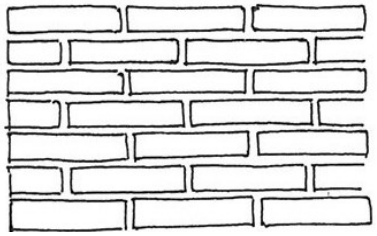

Links de gestrekte toog, rechts de getoogde strek.

Getoogd venster
Venster dat aan de bovenkant licht gebogen is.

Gootklos
Een ondersteuning van de bakgoot, meestal van hout en ingemetseld in een muur.

Halfsteensverband
Metselverband; zie onderstaande afbeelding.

Halsgevel
Gevel waarvan het middengedeelte hoger is opgetrokken en eindigt in een rechthoekige top. Soms geflankeerd door sierlijke vleugelstukken.

Hollandse pan
De Hollandse gegolfde pan is het meest gangbare type dakpan. Eenvoudige dakpan met één bolling.

Hollandse gegolfde pan (bij pand 126)

Hoofdgestel
Afkomstig uit de klassieke bouwkunst. Brede horizontale lijst bestaande uit een architraaf, fries en kroonlijst.

Interbellumarchitectuur
Zie Bouwstijl.

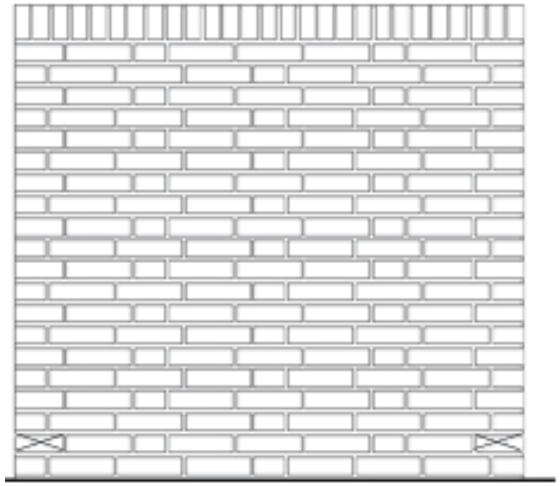
Onderdorpel
Dorpel aan de onderkant van een kozijn.

Overgangsarchitectuur
Zie Bouwstijl.

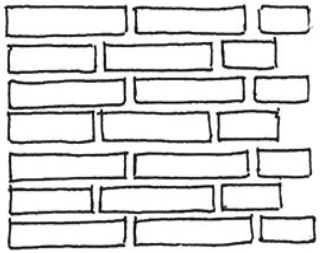
Overstek
Een over de muur stekend deel van een kap of een horizontale voorsprong van een bouwdeel, bijvoorbeeld verdieping, ten opzichte van het bouwdeel er onder.

Keimen
Het afwerken van bijvoorbeeld beton of metselwerk met een mineraalverf, meestal in het wit. De term Keimen is afgeleid van de Duitser A.W. Keim die aan het einde van de negentiende eeuw deze verftechniek ontwikkelde.

Kettingverband
Metselverband, ook Noors verband genoemd; zie onderstaande afbeelding.

Klezoorverband
Metselverband; zie onderstaande afbeelding.

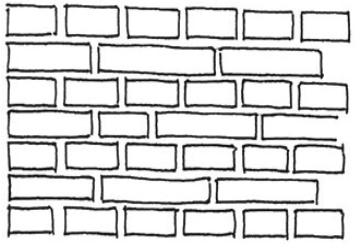
Klokgevel
Klokvormige beëindiging van de gevel.

Kop-hals-rompboerderij
Een veel voorkomend type boerderij in Friesland met een woongedeelte (kop), een verbindend middengedeelte (hals) en een schuur (romp). Gebouwd vanaf de vroege zeventiende eeuw.

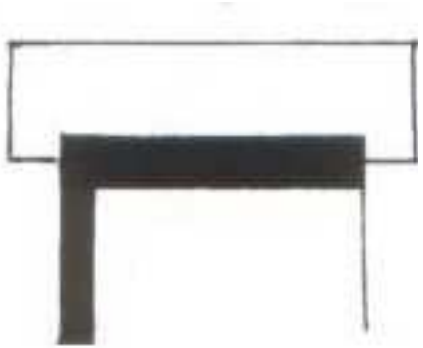
Kop-rompboerderij
Variant op de kop-hals-rompboerderij, waarbij de kop en de hals niet zichtbaar gescheiden zijn. Het woongedeelte (kop) smaller is dan het bedrijfsgedeelte (romp). De kop-rompboerderij werd veelal in de minder welvarende delen van Friesland gebouwd vanaf het midden van de achttiende eeuw.

Kroonlijst
Horizontale, vaak geprofileerde lijst als beëindiging van een gevel en overgang naar het dak of hoofdgestel.

Kruisverband
Metselverband; zie onderstaande afbeelding.

Latei
Een horizontale balk van hout, steen of ijzer die een gevelopening overspant.

Schematische tekening van een latei

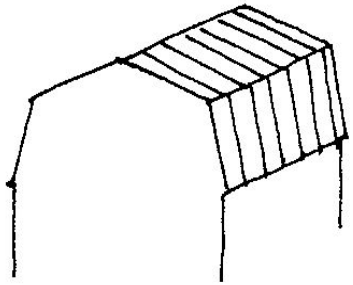
Liseen
Decoratieve uitmetseling van de gevel in de vorm van een verticale band.

Makelaar
Decoratieve houten verticale bekroning van een geveltop.

Makelaar (bij pand 1103b)

Mansardekap
Dak met steile ondervlakken en licht hellende bovenvlakken. Ook bekend als gebroken kap.

Mansardekap

Metselverbanden
Wijze waarop de bakstenen in het metselwerk zijn gerangschikt. Iedere wijze heeft een eigen naam. Veel voorkomende metselverbanden: halfsteensverband, klezoorverband, Noors verband, kruisverband, kettingverband en staand verband.

Neoclassicisme
Zie Bouwstijl.

Neorenaissance
Zie Bouwstijl.

Neoromaans
Zie Bouwstijl.

Noors verband
Zie kettingverband.

Pilaster
Uit de gevel springende muurpijler met basement, schacht en kapiteel.

Piron
Ornament op het dak in de vorm van een bol op een voet, uitgevoerd in metaal of keramisch materiaal. Vaak op nokuiteinden.

Piron

Plint
Een horizontale band in een afwijkende kleur of materiaal onder aan de gevel.

Portiek
Terugliggende entreepartij in voorgevel.

K.R. Post
K.R. Post (1874-1936) was vanaf 1921 gemeentearchitect van Aengwirden. In die hoedanigheid was hij in 1925 verantwoordelijk voor het stratenplan tussen Schans en Thialfweg. Vanaf 1934 was hij directeur gemeentewerken van Heerenveen. Ook zijn zoon R. Post was architect. Beiden hebben in Heerenveen een oeuvre opgebouwd, waarvan de volgende objecten voorkomen in de aanvulling:

K.R. Post
12 - P.G. Otterweg 5, Tjalleberd (1925)
876 - Dracht 142, Heerenveen (1923)

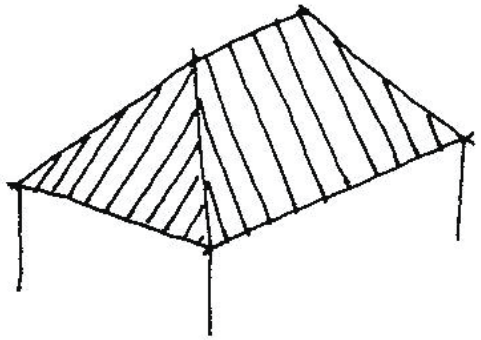
R. Post en zoon
7 - Scharreweg 7, Terband (1938)
965 - Heremaweg 23, Heerenveen (1955)

Pui
Deel van een gevel uitgevoerd in een ander materiaal. Vaak een raamwerk van ijzer of hout ingevuld met glas.

Rationalisme
Zie Bouwstijl.

Risaliet
Vooruitspringend verticaal gedeelte van een gevel.

Schilddak
Dak met vier dakvlakken: twee driehoekige aan de smalle gevels en twee trapeziumvormige aan de lange gevels.

Schilddak

Segmentboog
Een boog die slechts een gedeelte van een cirkel beschrijft. In de gevel vaak toegepast als boog boven een gevelopening.

Speklaag
Horizontale band van natuursteen of pleisterwerk in het metselwerk.

Staand verband
Metselverband dat sterk op het kruisverband lijkt, met verschil dat de strekkenlagen recht boven elkaar staan en niet verspringen, zoals bij het kruisverband wel het geval is.

Stelp
Fries boerderijtype met woon- en werkruimte onder één kap, vaak een schilddak met uleborden. Gebouwd sinds het einde van de zeventiende eeuw en opleving tussen einde van de negentiende eeuw en de Tweede Wereldoorlog.

Steunbeer
Verticale muurverzwaringen om zijwaartse drukkrachten van kap of gewelven op te vangen. Uitgevoerd in beton of metselwerk.

Strek
Lange zijde van een baksteen.

Traditionalisme
Zie Bouwstijl.

Trapgevel
Trapsgewijze beëindiging van een gevel.

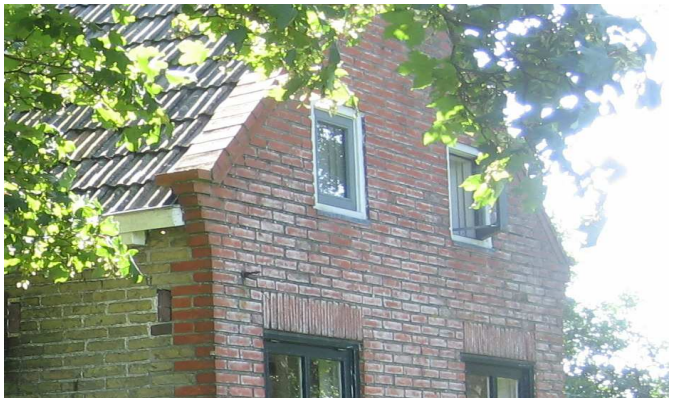
Travee
Identieke verticale geleding van een gevel. Traveeën worden gescheiden door lisenen, pilaster, of andere verticale elementen.

T-venster
Schuifraam met een T-vormige indeling van het venster.

Uilenbord
Een driehoekig houten schot aan het uiteinde van de nok van de schuur. In Heerenveen vaak met decoratief houtwerk in de vorm van twee zwanen aan weerszijden van een makelaar.

Uilenborden (bij pand 365)

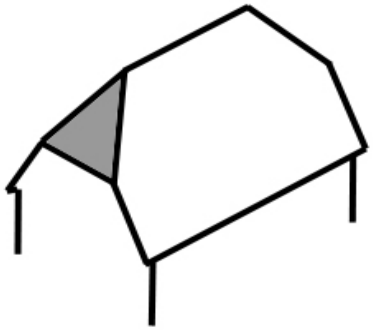
Uitkragen
Geleidelijk uitsteken van metsellagen, veelal vlak onder of boven de dakrand.

Uitkragende voorgevel (bij pand 174)

Vleugelstuk
Sierlijk gebeeldhouwd of gesneden zijstuk van een gevel of aan dakkapellen van hout.

Vleugelstukken (bij pand 333)

Wolfeind
Afgeschuinde kant aan de korte zijde van een dak. Heeft een steilere helling dan de rest van het dak.

Wolfeind

Zuid-Fries boerderijtype
Kop-(hals-)rompboerderij met een hoog en voornaam voorhuis, vaak met souterrain en fraaie kopgevel. Gebouwd in opdracht van herenboeren.

Colofon

Bij het samenstellen van deze verklarende woordenlijst is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

E.J. Haslinghuis, E.J. Janse, Bouwkundige termen, Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie, Leiden 2001.

Bouwpix, bouwkundige termen, www.joostdevree.nl, mei 2010.

Straatnamen in de gemeente Heerenveen, www.heerenveen.nl, mei 2010.

ERFGOEDVERORDENING HEERENVEEN
(versie zoals deze na het raadsbesluit van 21 december 2015, registratienummer GF15.20091, per 1-1-2016 zal gelden)

HOOFDSTUK 1. ALGEMEEN

Artikel 1. Begripsbepalingen

Deze verordening verstaat onder:

a. gemeentelijk monument: een overeenkomstig deze verordening als beschermd gemeentelijk monument aangewezen:
   1. zaak, die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde;
   2. terrein dat van algemeen belang is wegens een daar aanwezige zaak bedoeld onder 1;

   met dien verstande dat:
   - de achtergevel, het achtererf en het dakvlak aan de achterzijde van een gebouw, en
   - de zijgevel, het zijerf en het dakvlak aan de zijkant van een gebouw,

   voor zover die zijden (zijdelings) niet gekeerd zijn naar de weg of het openbaar groen, geen onderdeel vormen van de aanwijzing, tenzij de monumentale waarde in overwegende mate (mee) wordt bepaald door deze onderdelen;
b. gemeentelijke monumentenlijst: de lijst waarop zijn geregistreerd de overeenkomstig deze verordening als gemeentelijk monument aangewezen zaken of terreinen bedoeld in onderdeel a;
c. beschermd monument: beschermd monument als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
d. monumentencommissie: de op basis van art.15 Monumentenwet 1988 ingestelde commissie met als taak het college op verzoek of uit eigen beweging te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet 1988, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de verordening en het monumentenbeleid;
e. gemeentelijke archeologische waardenkaart: topografische kaart van het gemeentelijke grondgebied of delen van het grondgebied, waarop archeologische monumenten en archeologische verwachtingsgebieden zijn aangegeven;
f. landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden: landelijke kaart met een schaal van 1:50.000, die op basis van geomorfologische gegevens, de kans weergeeft op de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen, waarbij onderscheid wordt gemaakt in hoge, middelhoge, lage en zeer lage trefkans;
g. provinciale Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE): topografische kaart van (delen van) het provinciale grondgebied, waarop archeologische monumenten en archeologische gebieden zijn aangegeven;
h. 1. archeologisch verwachtingsgebied: gebied, aangegeven op de archeologische waardenkaart, waarvan is aangegeven dat in bepaalde mate archeologische vondsten of sporen te verwachten zijn;
   2. terrein van archeologische waarde: gebied of terrein van archeologische waarde, aangegeven op de archeologische waardekaart, waarvan bekend is dat er waardevolle archeologische resten voorkomen die als behoudenswaardig worden gekarakteriseerd;
i. hoge verwachtingswaarde: grote kans op archeologische vondsten of informatie;
j. middelhoge verwachtingswaarde: gemiddelde kans op archeologische vondsten of informatie;
k. lage verwachtingswaarde: kleine kans op archeologische vondsten of informatie;
l. plan van aanpak: plan dat weergeeft hoe een archeologische uitvoerder de vragen zoals omschreven in het programma van eisen denkt te gaan beantwoorden;
m. programma van eisen: programma dat door het college wordt vastgesteld en waarmee kaders worden gesteld voor het ontwerp en de uitvoering van archeologisch onderzoek.
n. gemeentelijke beleidsadvieskaart: kaart behorende bij de archeologische paragraaf van het bestemmingsplan.

o. bevoegd gezag: bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
p. het college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heerenveen
q. vergunning: een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, of 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
r. Wabo: Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
s. verstoren: het beroeren, aantasten of vernielen van de bodem, waarbij afbreuk wordt gedaan aan archeologische waarden.

HOOFDSTUK 2. AANWIJZING GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

Artikel 2. Het gebruik van het monument
Bij de toepassing van deze verordening wordt rekening gehouden met het gebruik van het monument.

Artikel 3. De aanwijzing tot gemeentelijk monument
1. Het college kan, al dan niet op aanvraag van een belanghebbende, een monument aanwijzen als gemeentelijk monument.
2. Voordat het college over de aanwijzing een besluit neemt, vraagt het college advies aan de monumentencommissie.
3. Voordat het college een monument met een religieuze bestemming dat uitsluitend of in overwegend deel wordt gebruikt voor de uitoefening van de eredienst, als gemeentelijk monument aanwijst, voert hij overleg met de eigenaar.
4. De aanwijzing kan geen monument betreffen dat is aangewezen op grond van artikel 3 van de Monumentenwet 1988 of dat is aangewezen op grond van de Monumentenverordening van de provincie Fryslân.

Artikel 4. Voorbescherming
Met ingang van de datum waarop de eigenaar van een monument de kennisgeving van het voornemen tot aanwijzing als gemeentelijk monument ontvangt tot het moment dat de aanwijzing en registratie als bedoeld in artikel 7 plaatsvindt, dan wel vaststaat dat het monument niet wordt geregistreerd, zijn de artikelen 10 tot en met 14 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5. Termijnen advies en aanwijzingsbesluit
1. De monumentencommissie adviseert schriftelijk binnen 8 weken na ontvangst van het verzoek van het college.
2. Het college beslist binnen 12 weken na ontvangst van het advies van de monumentencommissie, maar in ieder geval binnen 20 weken na de adviesaanvraag.

Artikel 6. Mededeling aanwijzingsbesluit
De aanwijzing als bedoeld in artikel 3, eerste lid, wordt medegedeeld aan degenen die als zakelijk gerechtigden in de kadastrale legger bekend staan.

Artikel 7. Registratie op de gemeentelijke monumentenlijst
1. Het college registreert het gemeentelijke monument op de gemeentelijke monumentenlijst.
2. De gemeentelijke monumentenlijst bevat de plaatselijke aanduiding, de datum van de aanwijzing, de kadastrale aanduiding en een beschrijving van het gemeentelijke monument.

Artikel 8. Wijzigen van de aanwijzing
1. Het college kan al dan niet op aanvraag van een belanghebbende de aanwijzing wijzigen.

2. Artikel 3, tweede en derde lid, alsmede artikel 4, 5 en 6 zijn van overeenkomstige toepassing op het wijzigingsbesluit.
3. Indien de wijziging naar het oordeel van het college van ondergeschikte betekenis is, blijft overeenkomstige toepassing, als bedoeld in lid 2, achterwege.
4. De inhoud en de datum van de wijziging worden op de gemeentelijke monumentenlijst aangetekend.

Artikel 9. Intrekken van de aanwijzing
1. Indien het college de aanwijzing intrekt, zijn artikel 3, tweede lid, en artikel 5 van overeenkomstige toepassing.
2. De aanwijzing wordt geacht ingetrokken te zijn, indien toepassing wordt gegeven aan artikel 3 van de Monumentenwet 1988 of aan een overeenkomstig artikel binnen de monumentenverordening van de provincie Fryslân.
3. De intrekking wordt op de gemeentelijke monumentenlijst geregistreerd.

HOOFDSTUK 3. INSTANDHOUDING VAN GEMEENTELIJKE MONUMENTALE ZAKEN

Artikel 10. Instandhoudingbepaling
1. Het is verboden een gemeentelijk monument, als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1, te beschadigen of te vernielen.
2. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag:
   a. een gemeentelijk monument, als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1, af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
   b. een gemeentelijk monument, als bedoeld in artikel 1, onder a, sub 1, te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een dusdanige wijze, dat het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

2a. Het verbod en de vergunningplicht, als bedoeld in het tweede lid, gelden niet voor activiteiten, niet zijnde een activiteit als bedoeld in artikel 2.1 lid 1 sub a van de Wabo (bouwen), die:
   a. betrekking hebben op gewoon onderhoud, aan monumentale onderdelen, voor zover detaillering, profilering en vormgeving niet wijzigen, voor zover ook de materiaalsoort en kleur niet wijzigen, en, bij een tuin, park of andere aanleg, de aanleg niet wijzigt, of
   b. die uitsluitend leiden tot inpandige veranderingen van een onderdeel van het gemeentelijk monument dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft.

3. Het verbod en de vergunningplicht, als bedoeld in het tweede lid, gelden niet indien het college nadere regels stelt met betrekking tot de wijze waarop werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd.

4. Het bevoegd gezag verleent, met betrekking tot een monument met een religieuze bestemming, geen vergunning als bedoeld in het tweede lid, dan in overeenstemming met de eigenaar indien en voor zover het een vergunning betreft, waarbij wezenlijke belangen van de godsdienstuitoefening in het monument in het geding zijn.

Artikel 11. De schriftelijke aanvraag
Een aanvraag als bedoeld in artikel 4.2. Besluit omgevingsrecht voor een vergunning als bedoeld in artikel 10 en de daarbij te overleggen gegevens en bescheiden worden in viervoud ingediend.

Artikel 12. Termijnen advies
1. Het bevoegd gezag zendt onmiddellijk een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om vergunning voor een gemeentelijk monument aan de monumentencommissie voor advies.
2. Bij besluit van B&W wordt de termijn nader vastgesteld waarbinnen de monumentencommissie schriftelijk advies uitbrengt aan het college.

Artikel 13. Weigeringsgronden
De vergunning kan slechts worden verleend indien het belang van de monumentenzorg zich daartegen niet verzet. Bij de beslissing houdt het bevoegd gezag rekening met het gebruik van het monument.

Artikel 14. Intrekken van de vergunning
De vergunning kan door het bevoegd gezag worden ingetrokken indien:
a. blijkt dat de vergunning ten gevolge van een onjuiste of onvolledige opgave is verleend;
b. de omstandigheden aan de kant van de vergunninghouder zich zodanig hebben gewijzigd, dat het belang van het monument zwaarder dient te wegen.

HOOFDSTUK 4. BESCHERMDE MONUMENTEN

Artikel 15. Vergunning voor beschermd monument
1. Het bevoegd gezag zendt onmiddellijk een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om vergunning voor een beschermd monument aan de monumentencommissie.
2. De monumentencommissie adviseert schriftelijk over de aanvraag binnen acht weken na de datum van verzending van het afschrift.

HOOFDSTUK 5. INSTANDHOUDING VAN ARCHEOLOGISCHE TERREINEN

Artikel 16. Instandhoudingbepaling
Het is verboden om in een archeologisch monument, bedoeld in artikel 1, onder a, sub 2 of een archeologisch verwachtingsgebied, bedoeld in artikel 1, onder h, de bodem dieper dan 50 cm onder de oppervlakte te verstoren.
1. Het verbod in lid 1 is niet van toepassing indien:
   a. het een verstoring betreft van een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied als aangegeven op de Friese Archeologische Monumentenkaart of de landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden of de gemeentelijke archeologische waardenkaart, en waarbij die verstoring plaatsvindt:
      - in een gebied met lage archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 5000 m2 (op de FAMKE aangeduid met advieszone Quickscan/Karterend onderzoek III, of;
      - in een gebied met een middelhoge archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 2500 m2 (op de FAMKE aangeduid met advieszone Karterend onderzoek II), of;
      - in een gebied met hoge archeologische verwachtingswaarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 500 m2 (op de FAMKE aangeduid met advieszone Karterend onderzoek I), of;
      - in een gebied op een terrein met een archeologische waarde en het te verstoren gebied kleiner is dan 50 m2 (op de FAMKE aangeduid met advieszonde Streven naar behoud).
   b. in het geldend bestemmingsplan bepalingen zijn opgenomen omtrent archeologische monumentenzorg.
   c. sprake is van een activiteit als bedoeld in artikel 2.12, eerste en tweede lid, van de Wabo en hierin bepalingen zijn opgenomen omtrent archeologische monumentenzorg;
   d. het college nadere regels stelt met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden die leiden tot een verstoring van een archeologisch monument of archeologisch verwachtingsgebied als aangegeven op gemeentelijke archeologische waardenkaart of de gemeentelijke beleidsadvieskaart, dan wel bij het ontbreken daarvan, de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra of de landelijke Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden;

e. een rapport is overgelegd waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein naar het oordeel van het bevoegd gezag in voldoende mate is vastgesteld en waaruit blijkt dat:
   - het behoud van de archeologische waarden in voldoende mate kan worden geborgd; of
   - de archeologische waarden door de verstoring niet onevenredig worden geschaad; of
   - in het geheel geen archeologische waarden aanwezig zijn.

Artikel 17. Opgravingen en begeleiding

1. Indien binnen het grondgebied van de gemeente Heerenveen onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van het doen van opgravingen in de zin van artikel 1 sub h Monumentenwet 1988, dient, onverminderd de overige bepalingen van deze wet:
   a. het college een programma van eisen vast te stellen als bedoeld in artikel 1 onder m, waarbij nadere regels worden gesteld ten aanzien van het onderzoek.
   b. de verstoorder, voorafgaande aan het onderzoek, een plan van aanpak als bedoeld in artikel 1 onder l van deze verordening ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te overleggen.
2. In de nadere regels neemt het college bepalingen op met betrekking tot het toezicht op de feitelijke uitvoering van het plan van aanpak. Tijdens het onderzoek dienen aanwijzingen van het college in acht te worden genomen.
3. Om te kunnen beoordelen of het plan van aanpak aan het programma van eisen en eventuele nadere regels voldoet, vraagt het bevoegd gezag advies aan een deskundige, zoals omschreven in de Wet op de Archeologische monumentenzorg.

Artikel 18. Procedure

De bepalingen uit artikel 11, 12, 13 en 14 zijn van overeenkomstige toepassing op de bepalingen uit artikel 16, tweede lid, onder e, en artikel 17, eerste lid, onder b.

HOOFDSTUK 6 OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 19. Tegemoetkoming in schade

Indien en voor zover blijkt dat een belanghebbende schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven, kent het bevoegd gezag hem op zijn aanvraag een naar billijkheid te bepalen tegemoetkoming toe, indien de schade in relatie staat tot:

a. de weigering van het bevoegd gezag een vergunning als bedoeld in artikel 10 te verlenen;
b. de voorschriften door het bevoegd gezag verbonden aan een vergunning als bedoeld in artikel 10;
c. de door het college nader te stellen regels als bedoeld in artikel 10, derde lid;
d. de door het college nader te stellen regels als bedoeld in artikel 16, tweede lid, onder d;
e. een aanwijzing als bedoeld in artikel 17, tweede lid, tweede volzin.

Artikel 20. Strafbepaling

Degene, die handelt in strijd met het derde lid van artikel 10 en artikel 16 met uitzondering van het bepaalde in het tweede lid, onder e, van deze verordening, wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie of een hechtenis van ten hoogste drie maanden.

Artikel 21. Toezichthouders

Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de bij besluit van het college dan wel de burgemeester aan te wijzen personen.

HOOFDSTUK 7. SLOTBEPALINGEN

Artikel 22. Intrekken oude regeling
De Erfgoedverordening Heerenveen 2010, zoals deze laatstelijk is vastgesteld per 1 januari 2014, wordt ingetrokken op de datum van inwerkingtreding van de nieuwe verordening.

Artikel 23. Overgangsrecht
1. De op grond van de onder artikel 22 ingetrokken verordening aangewezen en geregistreerde gemeentelijke monumenten, worden geacht aangewezen en geregistreerd te zijn overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.
2. Aanvragen om vergunning die zijn ingediend vóór de inwerkingtreding van deze verordening worden afgehandeld met inachtneming van de in artikel 22 ingetrokken verordening.

Artikel 24. Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2016.

Artikel 25. Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als 'Erfgoedverordening Heerenveen'.